

hétvége

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP - 2014. MÁJUS 3.

Fehérváron, a Kézművesek Házában igazi női napot rendeztek, a népművészet jegyében, a sárközi tradíciókról, divatbemutatóval fűszerezve. **10. oldal**

Yumi és a kimonó

Fehérváron egy japán asszony ismerkedik a magyar kultúrával. De ő is bemutatta nekünk a japán viseletet. **10. oldal**

Mindig van B-terve

A filozófia, a líra és sport jól megférnek egy személyiségben – bemutatjuk az alsóúti *Bárános Editet*. **11. oldal**

Egér Ágota meséi

A kalandvágyó kis egérke nagy bajba kerül: Karmosmancsos fogságába esik. Vajon mi lesz vele?... **11. oldal**

Belénk égett őseink múltja

Ütő Endre ötvenévesen abbahagyta az éneklést, ma képzőművészettel foglalkozik

Zsohár Melinda
belpol@fmh.plt.hu

A Magyar Köztársaság Középkezesztje kormánykötötéssel ismerték el március 15-én Ütő Endre operaénekesi, művészi és közéleti tevékenységét. A lovasberényi nádtetős ház bejárata felett felirat: Lenke Galéria – itt él, ez az otthona.

– A feleségem rendezte össze a munkáimat – mondja Ütő Endre, míg a bozontos, fekete puli társaságában végigjárjuk az otthonnak, műtermek, alkotótérnek tekinthető házat. Az ősz óriás életkora szerint hetvenhét éves, ám vehemens, karakteres természetű lefarag éveiből.

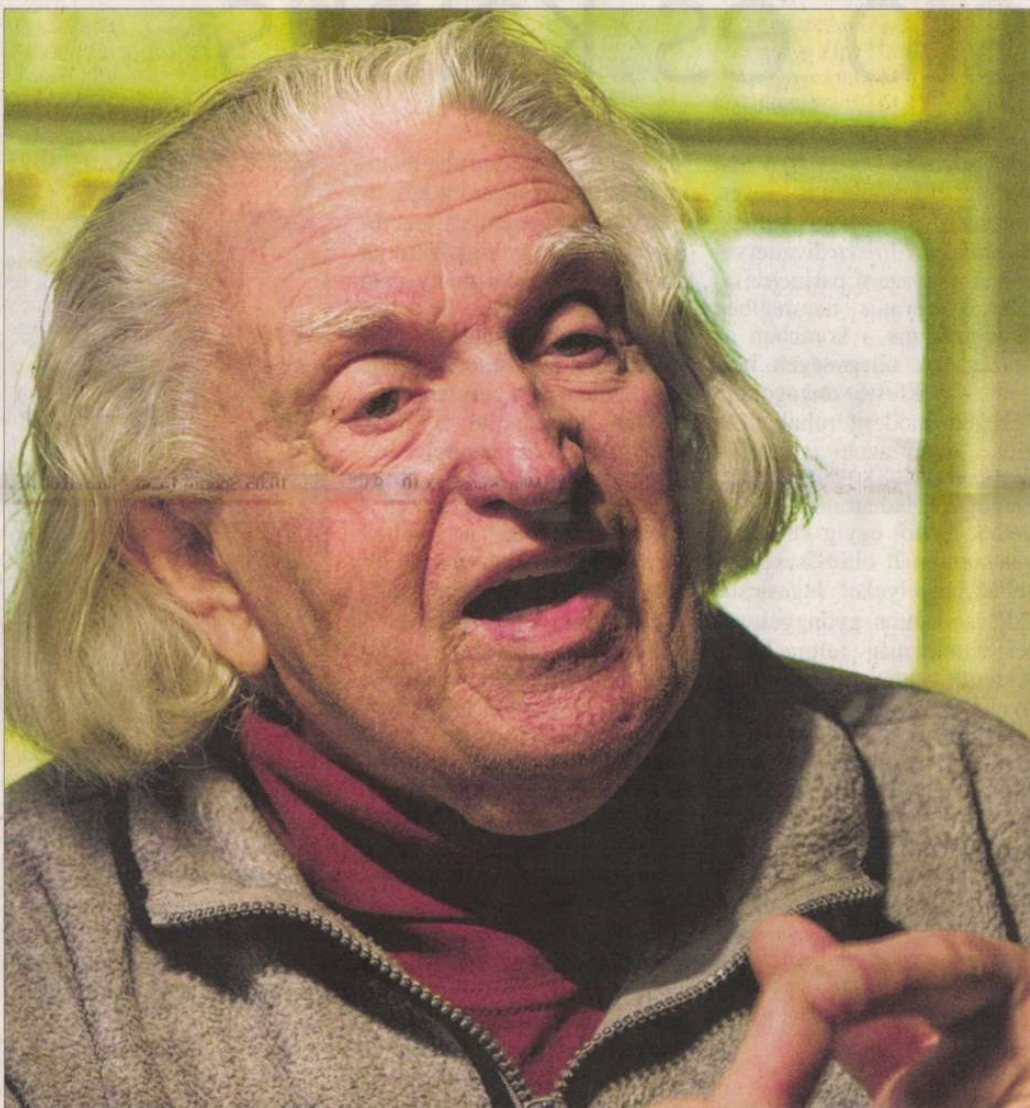
– Népi szürrealizmusnak nevezem, bár nem fontos a besorolás, nem érdekel – teszi hozzá. Kerámiai meghökkenőek, ijesztőek, elgondolkodtatók, „naivan” egyszerűek és színesek. – Magyarságról, múltból, jelenről és jövődőről szólnak, számtalan szabad asszociációval a magyar és a bibliai kultúrhistóriából. Mostanában inkább hommage-ok, azaz tisztelgések fogalmazódnak meg bennem olyan nagyságok iránt, akik a világnak, a magyarságnak sokat adtak, s a magam módján én is szeretnék köszönetet mondani nekik.

A tornácra, a tetőtéri galériában, a műteremben háromszor 101 kerámia tányér, rajtuk az irodalom, a zene és a képzőművészet nagyjai. És nagy táblaképeken hódolat és tisztelet – József Attilának, Nyíró Józsefnek, Attila királynak. A ház is impozáns egyvelege a népi építészetnek, s a polgári milióknak.

– A mestergerenda tanúsága szerint 1798-ban épült, egy idős házaspártól vásároltam 1975-ben. Budapesten eladtuk a lakásunkat, a feleségem is teljesen itt tölti az idejét – mutat körbe „birodalmán”. A tárgyak sosem véletlenül vannak ott és úgy, Lenke keze nyoma mindenütt, de ők ketten két testben egy lélek. A ház legkisebb szögletében is látnivaló, különös és megkapó részlet múltjukból, származásukból, találkozásukból.

– Kőbányán születtem – kanyarodunk a kezdetekhez. – Unitárius vallású apai nagyapám műbútorasztalosként érkezett Trianon előtt az erdélyi Alsórákosról. Fia, édesapám a szegedi egyetemen szerzett jogi diplomát, a városban ismerkedett meg zabolai származású anyámmal. A fivérem mérnök, sokáig élt Ausztráliában – lépkedünk az időben, s egy fotót mutat. A francia-német-román tanár és tolmács Lenke szintén erdélyi, partiumi, Kolozsváron végezte az egyetemet. 1984-es polgári egybekerülésük után a torockói unitárius templomban esküdtek hűséget egymásnak, székely viseletben. Találkozásuk szerelem volt első látásra.

– A Szent László Gimnáziumban érettségiztem, amit akkor I. Lászlónak hívtak, mert a szenteket nem tűrte a rendszer! Édesapámat járásbíróként politikai perekre kívánta felhasználni a hatalom 1953-ban, de ő inkább a betanított munkás státuszt választotta, pedig nyugdíját is megvonták tőle. A család mindig magasra értékelte a művészetet, ambícióimat, amelyek először a képzőművészet felé fordultak. Aztán a színművészet felé vettem az irányt, ám nem vettek fel a főiskolára.

Ütő Endre: „A család mindig magasra értékelte a művészetet és az ambícióimat”

FOTÓ: KOPPÁN VIKTOR

Ekkor édesapám elvitt a neves énekes Palló Imréhez, az Operaház igazgatójához, s énekeltem én mindent, ami csak eszembe jutott!

Felfedezték. Rendkívüli felvételin nyert bebocsátást a Zeneakadémia két éves előkészítő szakára, 1957-ben. Újabb felvételi után a főiskolai szak: tánc, dal, próza, olasz nyelv, minden szerepelt a tanrendben, a politika nem szüremlett be ebbe a világba. Ismét felvételi az opera tanszakra, ahol vörös diplomával végzett – ez kitűnő eredményt

jelentett a basso lyrico – lírai basszus – hangminősítésű, magas, impozáns megjelenésű fiatalembernek. 1964-ben megnyert egy versenyt Münchenben, s a Ford-ösztöndíjjal egy esztendő telt a Rómában, a Santa Cecilia Nemzeti Akadémián.

– Megfordult a fejemben, hogy ki maradok, de én imádtam a kalandokat! S akkor itthon maradtam volt a nagy kaland – süti el a poént, ami persze véresen komoly. – Jól éreztem magam Olaszországban, de fél év után úgy elővett a honvágy, hogy azt hittem, belehalok! – Régi bar-na személyi igazolványát mutatja, benne a bejegyzés: Ütő Endre a Magyar Állami Operaház tagja 1964-től szeptember 1-jétől! Idén ötven éve! Az Operának volt igazgatója is 1991-1995-ig, a szerződés lejártá előtti két hónappal, hirtelen „búcsúztak el” tőle.

– Nem érdekel. Büszke vagyok rá, hogy betölthettem az igazgatói tiszteletet. Az előadásokra, az örökös tagság kibővítésére, a kollégák szereteté-

re. Ez számít. Az éneklést is egyetlen elhatározással hagytam abba ötvenévesen. Aprósággal műtöttem, s a kivizsgálás során a főorvos részleges hangszábnulást diagnosztizált. Nem vártam meg, míg mások is meghallják. A faragás következett ezután, székfaragás eredeti népi motívumokkal, de aztán a saját utamat kerestem – mutatja hihetetlenül gazdag „kézi munkáit”. A magyarság östörténete az egyik szenvedélye, a finnugor verzióról lesújtó véleményel bír. Ázsiai eredetünk foglalkoztatja, kerámiaiban, faragásain, táblaképeiben a magyar mítoszok és mondák, s a Biblia Újtestamentuma részletei bukkannak elő. És Jézus.

– Székelynek tartom magam. Meggyőződéseim, hogy hordozzuk „génhíradónkat”. Belénk égett őseink múltja, útja. Kinek-kinek mi. S ha Isten engedi, hamarosan nekifogok a deszkafőlepes, azaz a templomi fakazettás mennyezetek mintájára saját kazettáim festésének. A tulipán egyikről sem hiányzik majd.

S. Tóttó Rita
totto.rita@fmh.plt.hu

Már tudom

Kicsit más oldalról közelítem most meg az anyák napját. A saját anyaságom felől, ami még igazán friss, mint a májusi orgona. Hadd ébresszek most édes emlékeket a hölgyekben... Mikor éreztem először az anyaságot? Leghatározottabban akkor, amikor arccskája először az arcomhoz ért. Akkor hirtelen tényleg elcsendesült minden, ő is, én is, és körülöttünk a világ. Akárhányszor történik ez meg az életben, mindig szakrális pillanat. Akkortól kezdve tudom, hogy létezik az a fajta mélységesen mély, elmondhatatlan szerelem, amely tisztább és örökkévalóbb minden földi szerelemnél. A már később érkező döbbenet, hogy tényleg ott van valaki a testemből, a lelkemből, a véreimből, a vágyaimból. És nagyon nehéz megérteni, hogy ő már nem én vagyok, hanem egy új ember, aki nemsokára el is mondja, mi a véleménye a világról (és rólkun, a szüleiről. Ajjaj...). S ettől a pillanattól kezdve ismerem azt az érzést is, amely minden anyát öröl, amikor nincs vele a gyereke. A sűrű, műhatatlan lelkiismeretfurdalást és a fájó hiányt. És hogy a legjobbat akarom neki. Hogy jól érezze magát, kuncogjon, mosolyogjon (vagy most legalábbis, hogy ne bömböljön annyit), és felfedezze a csodákat maga körül.

S ne legyen tabu az sem, hogy az anyaság kemény meló... Főleg ma, amikor anyának lenni csak egy „feladat” a sok közül. Tudom, hogy sok nő küzd most is, lavíroz, mérlegel, listáz és fejben számol (percek, forintokat, lehetőségeket, végkimeneteket). És amióta ezeket tudom, értem azt is, miért volt Ő olyan gyakran fáradt, miért tapostam mindig az utat, ha látta, hogy ez az irány lehet a jó, s miért teszi ezt most is, szó nélkül, fáradtan is fáradhatatlanul a mai napig. Az én édesanyám.